

Co zrobić, żeby osoba niewidoma przeczytała mój artykuł?

Zastanawialiście się kiedyś, w jaki sposób osoba niewidoma lub niedowidząca korzysta z komputera i Internetu? Czy jest to w ogóle możliwe? A jeżeli tak, to jak, będąc administratorem strony, można jej to ułatwić?

Grupą najbardziej narażoną i często zupełnie wykluczoną ze społeczności internetowej są osoby niepełnosprawne. Szczególnie osoby głuche i niewidome mają ograniczoną możliwość załatwiania wszelkich spraw poza domem, więc Internet mógłby być ich prawdziwym oknem na świat i ułatwić codzienne życie. Załóżmy, że rodzic jednego z uczniów uczęszczających do naszej szkoły lub przedszkola ma poważne problemy z widzeniem lub nie widzi wcale. Chciałby wybrać się na wywiadówkę lub zebranie w sprawie wycieczki klasowej, jednak nie wie gdzie i kiedy spotkanie się odbędzie. Każdy z nas zapewne najpierw odwiedziłby stronę internetową, aby potrzebną informację odszukać w dziale z aktualnościami lub ogłoszeniami. Jeśli serwis ten spełnia wymagania WCAG 2.0, niewidomy rodzic będzie mógł dowiedzieć się w kilka sekund wszystkiego na temat spotkania, bez konieczności wychodzenia z domu czy dzwonienia do sekretariatu. Jeśli standard nie będzie spełniony rodzic zostanie skutecznie wykluczony z cyfrowego świata i będzie musiał natrudzić się podczas zdobywania podstawowej informacji. Chociaż wiele osób niewidomych doskonale radzi sobie z poruszaniem się w rzeczywistym świecie, tym niemniej zmuszanie kogokolwiek do opuszczenia domu, tylko z powodu źle przygotowanej strony www jest dalece nieestosowne.

Osoby niewidome najczęściej korzystają z programów czytających, które umożliwiają odczytywanie, przy pomocy mowy syntetycznej, treści zamieszczonych na stronach www. Słyszą to, co osoby widzące widzą. Wykorzystują w tym celu specjalistyczne oprogramowanie instalowane na komputerach i integrujące się z systemem operacyjnym, co umożliwia obsługę nie tylko różnych przeglądarek internetowych, ale całego systemu operacyjnego. Programy odczytują liniowo zawartość strony, czyli kod źródłowy linijka po linijce. Przeglądanie całego serwisu w ten sposób byłoby bardzo żmudnym zajęciem, dlatego oprogramowanie to zostało wyposażone w szereg funkcji usprawniających nawigację. Dzięki nim osoba niewidoma może szybciej i skuteczniej nawigować po serwisie. Ważne jest, w momencie projektowania strony, aby wszystkie skróty klawiszowe były aktywne i poprawnie zaprogramowane. Jeżeli ten warunek techniczny został już spełniony, administrator powinien zadbać o to, aby nie dodawać na stronę żadnych aplikacji, które wymagają używania skrótów klawiszowych i kolidują, tym samym, z pracą programów czytających. Jeżeli już taka aplikacja musi się w serwisie pojawić, należy ją poprawnie opisać, aby osoba niewidoma miała możliwość zapoznania się z jej tematem i ewentualnie ją pominąć.

Równie ważne jest unikanie nagłego włączenia dźwięku na stronie (np. radia lub reklamy). Czasami na stronach placówek spotykamy automatycznie odtwarzany hymn czy piosenkę wykonywaną przez dzieci. W takiej sytuacji, niewidomy, który odwiedzi stronę, zostanie zaskoczony podkładem muzycznym, który zmiesza się z głosem lektora programu czytającego uniemożliwiając skuteczne nawigowanie i odnalezienie czegokolwiek. Jeśli niespodziewany dźwięk trwa dłużej niż 3 sekundy, musimy zapewnić mechanizm, dzięki któremu użytkownik będzie mógł go zatrzymać, wyciszyć lub zmienić głośność. Zalecane jest, aby o automatycznym odtwarzaniu dźwięków na stronie decydował sam użytkownik, np. poprzez udostępnienie linku: „Włącz/wyłącz dźwięki na stronie” lub po prostu odsłuchał go dopiero po kliknięciu przycisku „play”.

Nie należy na siłę używać grafiki, jeśli ta sama treść może być zaprezentowana jedynie przy użyciu tekstu. Jeżeli jednak umieszczamy na stronie dużo treści graficznych (np. zdjęć, plakatów, wykresów, skanów, ikon, animacji) powinniśmy zadbać o odpowiedni tekst alternatywny. Pod pojęciem tekstu alternatywnego kryje się szeroka gama technik, dzięki którym wszelkie elementy nietekstowe będą mogły być przetworzone przez oprogramowanie użytkownika i dostarczyć komplet informacji, jakie ze sobą noszą. Wyobraźmy sobie, że na swojej stronie umieściliśmy zdjęcie z akademii z okazji Dnia Babci i Dziadka. Jeżeli zdjęcie nie zostanie

podpisane, osoba niewidoma dowie się, że na zdjęciu widnieje „DSC_0744.JPG” - nie daje to nawet ogólnego pojęcia o tym, co rzeczywiście się na obrazku znajduje. Program czytający bowiem, jeżeli nie natrafi na tekst alternatywny, odczyta kod źródłowy lub nazwę pliku. Zazwyczaj wystarczy po prostu dodać tytuł dla konkretnego zdjęcia czy logo. Jeśli opis ma być bardziej szczegółowy, ilustracja może być linkiem do osobnej strony z opisem lub opis może znaleźć się obok ilustracji. Dotyczy to na przykład wykresów, które wypadałoby opisać dokładniej, przytoczyć jakie wnioski i dane przedstawiają.

Bardzo słabo indeksowane są serwisy wykonane w technologii Flash. Chociaż technologia ta wspiera dostępność, a to oznacza, że możliwe jest jej przystosowanie do osób niewidomych, to jednak wiedza na ten temat jest bardzo słabo rozpowszechniona. Na większości stron korzystających z Flash'a, robot czytający nie znajduje konkretnych treści, bo elementy te nie posiadają opisu ani linków w klasycznym ujęciu, Flash jest wówczas czytany jako kod programowania. Nie namawiamy jednak do całkowitego zaprzestania korzystania z tej technologii. Po pierwsze możliwe jest dostosowanie Flasha dla czytników ekranowych jednak może się to okazać dość trudne. Po drugie wykluczając jednych nie powinniśmy wykluczać innych. Są osoby dla których taka forma przekazu jest najbardziej atrakcyjna i raczej nie powinniśmy piętnować takich rozwiązań. Optymalnym rozwiązaniem wydaje się wykorzystanie elementów flashowych w miejscach niewpływających na nawigację i funkcjonalność serwisu, a traktowanie go jedynie jako atrakcyjny dodatek.

Podobnie rzecz się ma z osobami niedowidzącymi, a więc takimi które zachowały szczątkową zdolność widzenia, jest ona jednak na tyle niewystarczająca, że muszą wspierać się różnymi programami, aby skutecznie korzystać z Internetu. Część z nich, zwłaszcza z bardzo dużym ubytkiem wzroku, korzysta ze wspomnianych programów czytających. Zdecydowana większość używa programów powiększających. Oprogramowanie to umożliwia powiększenie dowolnie wybranej części strony internetowej, używając w tym celu odpowiedniego powiększenia, w zależności od stopnia wady wzroku. Bardzo ważnym elementem okazuje się tzw. niezaburzona linia tekstu. Odczytując zdanie za pomocą lupy, od lewej strony do prawej, w pewnym momencie dojdziemy do końca wiersza i będziemy musieli, przesuwając lupę w lewo, przejść do następnego. Krótki wiersz spowoduje, że będziemy musieli bardzo często przeskakiwać z prawej strony na lewą, zbyt długi może spowodować, że po przesunięciu do początku następnego, będziemy musieli się mocniej skoncentrować na ocenie, czy wylądowaliśmy we właściwej linii. Niezaburzona linia tekstu oznacza, że może być on czytany swobodnie w poziomie, bez konieczności częstego przechodzenia do kolejnego wiersza. Zatem, nie jest wskazane układanie tekstu w wąskie kolumny, podobnie jak zbyt długie wydużanie wierszy, jak we wszystkim, najlepiej zachować bezpieczny umiar.

Kolejna kwestia warta poruszenia w związku z osobami niedowidzącymi to rodzaj użytej czcionki.

O ile dla osób widzących różnica w wielkości czcionki i kroju nie wpływa zbyt znacząco na komfort użytkownika strony www, o tyle dla osób widzących słabiej jest lepiej, gdy czcionka jest bezszeryfowa, a więc niezawierająca niepotrzebnych ozdób przy każdej literce. Czcionki szeryfowe (Times New Roman, Georgia, Garamond itd.) bardziej męczą wzrok, a przy niewielkiej wielkości wyglądają po prostu nieestetycznie. Często wystarczy zmienić rodzaj czcionki i w ciągu jednej chwili poprawić dostępność serwisu. Polecamy proste czcionki, takie jak Arial, Tahoma, Helvetica czy Verdana, które będą czytelne nawet w małym rozmiarze. Użytkownik powinien mieć ponadto możliwość powiększenia czcionki do takiego rozmiaru, jaki mu odpowiada i który nie powoduje dyskomfortu w czytaniu. Może do tego użyć ustawień systemowych, przeglądarki internetowej lub skorzystać z funkcjonalności samej strony internetowej.